

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

26 januari 2009

VERZOEKSCHRIFT

**over de begeleiding en ondersteuning van
kinderen met autisme in het reguliere onderwijs**

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Stern Demeulenaere**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Leo Pieters;

de heer Paul Delva, de dames Kathleen Helsen, Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de dames Stern Demeulenaere, Laurence Libert, de heer Hans Schoofs;

de heer Dirk De Cock, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

de heren Ludwig Caluwé, Jos De Meyer, mevrouw Vera Jans, de heer Luc Martens;

de heer Karlos Callens, de dames Margriet Hermans, Fientje Moerman;

de heren Chokri Mahassine, Ludo Sannen, Joris Vandenbroucke.

Toegevoegde leden:

de heer Kris Van Dijk;

de heer Jef Tavernier.

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting bij de procedure	4
2. Toelichting door mevrouw Janique Restiaens	4
3. Vragen en opmerkingen van de leden	8
Bijlage	13

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie hield op 8 januari 2009 een hoorzitting met mevrouw Janique Restiaens, eerste ondertekenaar van het verzoekschrift over de begeleiding en ondersteuning van kinderen met autisme in het reguliere onderwijs (verzoekschrift nr. 19 (2007-2008)).

1. Toelichting bij de procedure

De voorzitter: Het verzoekschrift werd op 15 juli 2008 ingediend. Op 18 september verklaarde de voorzitter van het Vlaams Parlement het verzoekschrift ontvankelijk en verwees het door naar de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie.

Het verzoekschrift werd vergezeld van een cd-rom met bijna 30.000 namen van personen die het verzoekschrift steunen. Dat kan echter niet gelijkgesteld worden met de minstens 15.000 handtekeningen die nodig zijn om het recht te kunnen doen gelden om gehoord te worden.

Toch heeft de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie, gebruikmakend van haar autonome bevoegdheid, tijdens haar vergadering van 16 oktober 2008 beslist om de eerste ondertekenaar van het verzoekschrift, mevrouw Janique Restiaens, te horen.

2. Toelichting door mevrouw Janique Restiaens

Mevrouw Janique Restiaens: Allereerst wil ik u namens alle ouders van kinderen met autisme danken dat u ons de gelegenheid geeft om onze visie op de problematiek in het huidige onderwijsstelsel maar ook in het vernieuwde leezorgconcept, voor te stellen. In de nota willen we drie onderwerpen aan de orde brengen. Vooreerst een omschrijving van autisme bij kinderen met een normale tot hoge begaafdheid. Vervolgens zal ik onze visie geven over de huidige ondersteuning van onze kinderen, namelijk de GON-werking (geïntegreerd onderwijs) en tot slot ook onze visie op het nieuwe leezorgconcept.

– Autism

Omdat autisme in vele gedaanten voorkomt – veel mensen hebben het beeld van een sterk in zichzelf teruggetrokken persoon – willen wij het vandaag uit-

sluitend hebben over de kinderen met autisme met een normale tot hoge begaafdheid aan wie vaak niet te zien is dat zij een handicap hebben. Niet voor niets wordt deze vorm van autisme de ‘onzichtbare handicap’ genoemd.

Ik zal u niet vermoeien met wetenschappelijke uitleg over wat autisme inhoudt. Als u daar interesse in heeft dan verwijs ik u graag door naar onze literatuurlijst. Maar ik wil u wel een beknopt beeld schetsen van de meest voorkomende kenmerken van autisme en daarmee samenhangend, de problemen en moeilijkheden die onze kinderen dagelijks ervaren als gevolg van deze kenmerken.

De documentatiemap bevat een aantal persoonlijke verhalen van ouders die een moeizame weg hebben moeten afleggen om binnen ons onderwijsstelsel een plek voor hun kind te krijgen. Een plek waar hun kind gerespecteerd en geaccepteerd wordt, een plek waar hij of zij ondersteuning en begrip krijgt voor zijn of haar beperking.

Kinderen met autisme hebben een pervasieve ontwikkelingsstoornis. Pervasief betekent alles doordringend. Het gaat om een stoornis die diep doordringt in de ontwikkeling en het functioneren van het kind op alle leefgebieden. Autism behoort tot één van de meest ernstige ontwikkelingsstoornissen. Autism is in wezen een cognitieve stoornis, dat is een verstoring in de cognitieve functies zoals waarneming, aandacht, concentratie, geheugen, vaardigheden enzovoort. Het basisprobleem van een autistisch kind is de informatieverwerking. De binnenkomende informatie wordt anders verwerkt en opgeslagen. De wereld bestaat voor kinderen met deze stoornis uit losse fragmenten.

Het autistische kind zoekt in de voor hem onoverzichtelijke, bizarre wereld, zekerheid en veiligheid en dat doet hij door zich vast te klampen aan details en vaste gewoontes. Veranderingen kunnen het in grote verwarring brengen. Daarom hebben autistische kinderen ontzettend veel behoefte aan voorspelbaarheid en controleerbaarheid.

Zeer veel kinderen met autisme zijn daardoor vandaag in het reguliere onderwijs zeer ongelukkig en hebben veel moeite om zich staande te houden. Slechts zeer weinig scholen in het reguliere onderwijs bieden momenteel ondersteuningsfactoren die wat ik zonet heb geschetst, kunnen opvangen. In het lagere onderwijs is de bereidheid en de opportuniteit nog

het ruimst aanwezig, de middelbare scholen kunnen of willen de vereiste aanpassingen om een kind met autisme gelijkwaardig te laten functioneren vaak niet bieden. Pas wanneer ouders het kind met autisme zeer intensief helpen en begeleiden, is er kans op het succesvol doorlopen van de middelbare school. Met succesvol bedoel ik dan dat het kind met autisme een diploma behaalt, en daar is dan ook alles mee gezegd.

Onderwijs moet een kind voorbereiden op succesvolle integratie en deelneming aan de maatschappij. Kinderen met autisme die een opleiding hebben gevolgd in het reguliere onderwijs, beschikken wel over een diploma, maar zijn vaak niet voorbereid op deelneming aan de maatschappij. Zij hebben in deze periode nog meer geleerd wat ze van nature al goed deden, namelijk handhaven door kopiëren, handhaven door te zijn zoals de ander. Zij hebben niet de gelegenheid gehad om hun eigen persoonlijkheid te mogen ontwikkelen; zij hebben niet de ruimte en tijd gekregen om zelfstandig te functioneren; zij hebben niet de kans gekregen om zichzelf te zijn.

Zij hebben geleerd dat onze maatschappij individuen waardeert en beloont die anders zijn en anders handelen dan zij. Ontwikkeling is een van binnen uit gestuurd proces. Uit een beukenootje groeit geen eikenboom, maar enkel een beukenboom. De ontwikkeling van het beukenootje is een goede afspiegeling van de ontwikkeling van kinderen. Autistische kinderen zullen altijd autistisch blijven, maar in de juiste omgeving en onder de juiste voorwaarden kunnen ze zich wel volledig ontplooien. Voor een optimale ontwikkeling van alle kinderen moeten twee basisbehoeften, naast uiteraard de elementaire zorg en voeding, vervuld worden. Die basisbehoeften zijn autonomie en onvoorwaardelijke aanvaarding.

Daarom is het zo belangrijk kinderen zelf te laten kiezen waarmee ze aan de slag gaan, hoe ze aan de slag gaan en met wie ze aan de slag gaan. De keuzes die kinderen met autisme in deze onderdelen maken, wijken vaak sterk af. Een kind met autisme zal dus zelden de kans krijgen zijn eigen pad te volgen op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo, simpel vanwege het feit dat het reguliere onderwijs hier niet is op ingesteld.

Onder onvoorwaardelijke aanvaarding, de tweede basisbehoefte, verstaan we dat je een kind aanvaardt en respecteert zoals het is. Waar het wezenlijk om gaat is het fundamentele gevoel van het kind te kun-

nen zijn wie het is. Alleen al door het feit dat leren in onze scholen vooral gericht is op de cognitieve kant, en laat dat nu net datgene zijn waar bij onze kinderen zich de elementaire stoornis bevindt, maakt duidelijk waarom kinderen met autisme het moeilijk hebben om te overleven in het reguliere onderwijs.

Wij zijn zeer dankbaar dat het Vlaams Parlement autisme erkent als handicap in de resolutie van 20 april 1994 betreffende het autisme (*Parl. St.* VI. Parl. 1992-93, nr. 286/1-3), waarin autisme onder meer op onderwijsvlak als handicap met specifieke ondersteuningsbehoeften erkend is.

Autisme is echter een onzichtbare handicap met vele gezichten. Het begrip handicap heeft te maken met wat de maatschappij verwacht van het functioneren in de samenleving. Kinderen met een dergelijke stoornis zijn niet minderwaardig omdat ze een handicap hebben. Hun manier van denken en doen is fundamenteel anders. Door autisme als een handicap te benoemen, wordt er op gewezen dat kinderen met autisme recht hebben op extra ondersteuning en dat hindernissen in de samenleving en op het onderwijsvlak zoveel mogelijk aangepast moeten worden om hen redelijke kansen, maar vooral gelijke kansen, te geven.

Kennis over autisme in het reguliere onderwijs is er momenteel nog onvoldoende. Daarom is het meer dan noodzakelijk dat de verantwoordelijken voor ons onderwijsstelsel diepe inhoudelijke kennis verwerven over autisme. Pas dan bestaat de kans dat de verantwoordelijken voor het inrichten van een onderwijsinstelling, empathie en begrip krijgen voor hun beperkingen en toekomst zien in hun talenten. Ouders van kinderen met autisme kunnen echter op betrekkelijk weinig plaatsen terecht wanneer zij gepaste begeleiding en ondersteuning zoeken.

Een hele belangrijke, misschien wel de belangrijkste, begeleiding voor kinderen met autisme is het onderwijs. Hoewel kinderen met autisme een ontwikkelingsstoornis hebben, kunnen ze met de gepaste aandacht leren en ontwikkelen. Het is daarom voor hen zeer belangrijk dat het onderwijs aangepast is op een andere manier van informatieverwerking, namelijk die manier die het ook voor hen mogelijk maakt om de informatie te verwerken.

Normaal begaafde kinderen met autisme hebben een voldoende dosis intelligentie, maar hun autisme belemmert hen om dat talent te benutten. Niet alleen

hun autisme vormt een belemmering, ook de omgeving. Die omgeving laat zich, vanuit een te sterke waardering van het IQ in onze cultuur, misleiden. Normaal begaafde kinderen met autisme zijn daar het slachtoffer van. Door hun begaafdheid overschatten we hen gemakkelijk. Er worden vaak andere etiketten en verklaringen gegeven voor hun gedrag, omdat hun autisme door hun intelligentie zo weinig op het autisme lijkt dat we verwachten te zien. Een kind met autisme dat niet actief participeert in de klas, wordt bestempeld als onwillig. Een kind met autisme dat de persoon niet aankijkt die hem aanspreekt, wordt bestempeld als onbeleefd. Een kind met autisme dat probeert mee te doen met de andere leerlingen door gedrag van de anderen te kopiëren, wordt gepest. Wij worden bedrogen door hun intelligentie en zij worden ervoor gestraft.

Doordat kinderen met autisme vaak niet begrepen worden, voelen ze zich heel ongelukkig op school, waardoor ze heel vaak probleemgedrag gaan vertonen. De kans op slagen in het gewoon onderwijs hangt in grote mate af van het openstaan van de leerkracht voor het anders zijn van het kind. Voor een kind met een lichamelijke handicap is het duidelijk welke maatregelen er getroffen kunnen worden. Onze kinderen zijn afhankelijk van de goodwill van de leerkrachten en de inspanningen die zij willen doen om deze kinderen met autisme een faire kans te geven.

De ouders van kinderen met autisme verzoeken het Vlaams Parlement daarom hen te betrekken in het debat over leerzorg. Zij zijn immers de ervaringsdeskundigen. Ik begrijp dat u terughoudend bent, met name door de vaak emotionele subjectiviteit van onze waarnemingen. Maar ik garandeer u dat er veel anti-ouders en grootouders zijn die in staat zijn hun persoonlijke emoties achterwege te laten om het belang van alle kinderen met autisme te kunnen dienen. Indien men bereid is om een anti-bril op te zetten en onze kinderen steeds opnieuw een kans te geven, dan levert men een enorme bijdrage aan hun eigenwaarde en geluk.

– De GON-werking als ondersteuning

De instantie die momenteel kinderen met autisme in het reguliere onderwijs ondersteunt, is de GON-instantie. De huidige GON-werking draagt de anti-bril. De GON-ondersteuning wordt geboden vanuit het buitengewoon onderwijs. De GON-medewerkers, gespecialiseerde en ervaren begeleiders, stellen het kind altijd centraal. De GON-werking is onafhankelijk, is niet schoolgebonden waardoor een rijke ervaring

ringsuitwisseling mogelijk is. Tot slot ondersteunen de GON-begeleiders het volledige schoolteam.

Een groot knelpunt is echter dat deze begeleiding momenteel beperkt is tot een periode van twee jaar per onderwijsniveau. Voor kinderen met autisme primeert echter een continue begeleiding tijdens hun volledige schoolcarrière. Zoals gezegd is autisme een handicap; erkend door het Vlaams Parlement. De beperking van de ondersteuning in de tijd, geeft de indruk dat kinderen met autisme na twee jaar genezen zijn, niet meer gehandicapt zijn. Daarom hopen wij, ouders van kinderen met autisme, dat het Vlaams Parlement zijn verantwoordelijkheid neemt en de beperking in tijd opheft met ingang van 1 september 2009 en tot de invoering van het aangekondigde leerzorgplan.

Wij realiseren ons dat voor een dergelijk verzoek geld moet zijn. Zou het parlement in overleg met minister Van Mechelen in de begroting 2009 de nodige middelen vrij kunnen maken? In de nota staat een berekening van een budget (zie bijlage p. 15) dat toereikend moet zijn om GON onbeperkt beschikbaar te stellen. Er is eveneens een vergelijking met de fondsen die nu voor autisme bestemd zijn.

Momenteel is er voor autisme ongeveer 25 miljoen euro ter beschikking. Volgens onze berekening is 30 miljoen euro nodig om GON onbeperkt in tijd toe te kennen. Wij pretenderen niet de volledige kennis te hebben van de budgettering voor dit onderdeel in de begroting onderwijs. Maar naar onze mening zou met uw goodwill en de urgentie van de problematiek, een dergelijk budget geen issue mogen zijn. Als kinderen met autisme geen adequate en permanente ondersteuning krijgen van gespecialiseerde begeleiders, zal een groot deel zich niet kunnen handhaven in het reguliere onderwijs. De uitbreiding van de middelen is ons concrete voorstel in afwachting van de goedkeuring en invoering van een aangepast decreet voor leerzorg.

– Leerzorg

In het huidige leerzorgplan zien wij nog vele knelpunten. We benoemen er slechts enkelen omdat we ervan uitgaan en hebben kunnen teruglezen dat diverse leden van deze commissie het voorontwerp de nodige kritiek hebben gegeven.

Ten eerste moet het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) straks inschalen op basis van onderzoeken die gesteld zijn door een externe gespecialiseerde

deskundige of door een diagnostisch expertisecentrum. De bedoeling is dat het CLB een beoordeling geeft van de kwaliteit van dit proces in functie van een uitspraak over het leerzorgniveau. Het CLB geeft nu al aan – en wij delen deze mening – dat het niet over voldoende expertise en middelen beschikt om een correcte inschaling te kunnen doen. Daarnaast zijn wij zeer kritisch over de kennis van CLB-medewerkers over autisme. Voorts staan ook de onafhankelijkheid van het CLB en de verantwoordelijkheid die het CLB gaat dragen voor het al dan niet toekennen van ondersteunende maatregelen, ter discussie.

We vragen dan ook om alle kinderen met autisme die vandaag GON-begeleiding krijgen of hebben gehad, in te schalen in cluster 4, leerzorgniveau II. Aangezien al deze kinderen in principe een uitvoerig multidisciplinair onderzoek tot diagnose ASS (autismespectrumstoornis) achter de rug hebben, levert ons voorstel een zeer kostbare besparing van tijd en geld. Dat voorstel houdt ook rekening met de draagkracht van de CLB-medewerkers. Vorming, scholing en begeleiding zijn nodig voor het verwerven van inhoudelijke kennis over autisme en een inhoudelijke kennis over deze handicap is noodzakelijk om correct te kunnen inschalen.

Een tweede aspect zijn de leezorgeenheden per scholengemeenschap. In het ontwerp is opgenomen dat de leezorgeenheden toegekend worden aan de scholengemeenschappen op basis van een formule. De gedachte hierachter is de verantwoordelijkheid voor de zorg en begeleiding van kinderen met autisme die nu bij externe instellingen ligt, te integreren in het reguliere onderwijs. Wij delen dit uitgangspunt, maar wij zijn niet van mening dat de kennis en expertise die noodzakelijk is om deze ondersteuning te kunnen leveren aan onze kinderen aanwezig zal zijn op het moment van invoering van leezorg. Voorlopig zal de enveloppe dan ook gebruikt moeten worden om zorg in te kopen en de juiste persoon in te schakelen ter ondersteuning van het ingeschaalde kind.

Veel scholen in het buitengewoon onderwijs met een anti-werking hebben in de afgelopen tien jaar een enorme kennis en expertise verworven over de manier waarop een kind met autisme gevormd en geschoold moet worden en in welke omgeving dit kind zich het beste kan ontwikkelen. Wij zijn van mening dat het reguliere onderwijs gebruik moet maken van die expertise.

Anti-ouders vragen dan ook een gedeelde en gezamenlijke verantwoordelijkheid van zowel regulier als buitengewoon onderwijs voor de ontwikkeling en

begeleiding van kinderen met autisme. Dat punt moet opgenomen worden in het decreet. De intensieve samenwerking tussen scholengemeenschappen in het reguliere onderwijs en lokaal buitengewoon onderwijs met anti-werking moet worden aangemoedigd. Voorlopig is het nodig om de eenheden toe te kennen aan het kind met autisme, een leerlinggebonden budget dus. Door eenheden toe te kennen aan het kind, is de erkenning van de individuele zorgbehoefte van het kind een feit dat nooit ter discussie kan staan. Dat laatste is zeer belangrijk in de ouder-schoolrelatie.

Een derde knelpunt is dat kinderen die in leerzorgniveau III worden ingeschaald, enkel een bekwaamheidsattest en geen diploma ontvangen indien het volledige curriculum niet gevolgd wordt en de klassenraad beslist dat de gestelde leerdoelen niet zijn bereikt. We vragen dat de kinderen met autisme dezelfde kansen krijgen als de kinderen in het buso (buitengewoon secundair onderwijs) opleidingsvorm 1 in het huidige systeem. Daar krijgen de kinderen de kans hun diploma te behalen voor de centrale examencommissie die op de desbetreffende school komt examineren. Kan dat systeem ingepast worden in leezorg?

Het vierde aspect is de draagkracht van de school. Een school kan leerlingen op leerzorgniveau III weigeren op basis van draagkracht. De mogelijkheid die geboden wordt tot een beroepsprocedure om alsnog toegang te krijgen tot de school, zal nooit gebruikt worden voor een kind met autisme omdat enkel met volledige medewerking van de school alsnog inschrijving mogelijk is. Ter verduidelijking: voor een leerling in een rolstoel kan de school ontoegankelijkheid van het gebouw inroepen en vervolgens kunnen ouders dit concreet weerleggen of met een beperkt budget en goodwill opgelost krijgen. De toegankelijkheid of ontoegankelijkheid van een school voor kinderen met autisme heeft te maken met bereidheid tot persoonlijke aanpassing en inspanning van directie en leerkrachten.

We vragen dan ook de duidelijke bepaling van de richtlijnen voor draagkracht en beoordeling door een objectief, niet-betrokken, onafhankelijk orgaan dat toetst of de weigering op basis van draagkracht gefundeerd is.

Het volgende aspect is het niet-functioneren in het reguliere onderwijs. Een kind met autisme dat ingeschaald is op leerzorgniveau II loopt ondanks de ondersteunende maatregelen toch vast in het reguliere onderwijs. Het gevolg is dat het CLB opnieuw moet inschalen waarbij de kans aanwezig is dat dit

vervolgens op leerzorgniveau III gebeurt. De huidige school roept voor 15 mei de mogelijkheid tot weigering in op basis van draagkracht. Waar moet dat kind het volgende schooljaar naartoe? Als er geen structurele aanpassingen komen binnen het onderwijs en de scholenorganisatie blijven de wachtlijsten even lang en is er geen plaats voor kinderen met autisme, ook niet in het buitengewoon onderwijs.

Auti-ouders vragen dan ook een structurele en organieke aanpassing binnen het huidige onderwijs voor zowel buitengewoon als gewoon onderwijs zodat er voor de normaal tot hoogbegaafde kinderen met autisme, aangepast onderwijs op niveau is, met voldoende keuzemogelijkheden. Om te voorkomen dat een kind met autisme niet slaagt in het reguliere onderwijs, zijn kleinere klassen nodig. Concreet wil dit zeggen het aantal leerlingen begrenzen op 18, momenteel is dit op 28. In de leezorgmatrix ontbreken doelgroep H en G op leerzorgniveau II (zie bijlage p. 16). We vragen de erkenbaarheid van deze leerlingen binnen leerniveau II visueel aan te passen.

Het laatste knelpunt gaat over de opleiding van de leerkrachten. Binnen het huidige opleidingsstelsel tot leraar legt elk opleidingsinstituut zijn accenten anders, bijvoorbeeld differentiatie, anderstalige, alternatieve onderwijsvormen, leerproblemen, ontwikkelingsstoornissen. Tot op heden blijft dit theoretisch gekaderd binnen verschillende aangeboden modules, sommige studenten doen praktijkervaring op en verhogen zo hun voorkennis, bij anderen blijft het beperkt tot theorie. Werken met normaal tot hoogbegaafde kinderen met autisme blijft echter zeer onvoldoende.

We pleiten voor een reorganisatie van de huidige lerarenopleidingen waar aan de driejarige opleiding een vierde jaar wordt toegevoegd. In dit vierde jaar zal de student als volwaardige leerkrachtassistent meedraaien in het buitengewoon onderwijs en dit niet enkel als stagiair maar met verantwoordelijkheden. Omdat er verantwoordelijkheden worden gegeven aan de toekomstige leerkrachten, zou er in dit vierde jaar ook een of ander loon tegenover moeten staan. De aanpassing kan ook het beroep van leerkrachten aantrekkelijker maken zodat er meer afgestudeerden effectief gaan werken binnen het onderwijs.

– Conclusie

Ondanks al onze commentaren, zijn wij net als u van mening dat een vernieuwing van ons huidige onderwijsstelsel noodzakelijk is. Daarbij moet rekening gehouden worden met de veranderende rol die alle betrokken partijen zullen moeten spelen. Dat gebeurt

onvoldoende. De kwaliteit van het onderwijs, en dus ook het succes van leezorg, hangt uitsluitend af van de personen die belast zijn met de uitvoering ervan. Naar onze mening is er onvoldoende gehoor gegeven aan en wordt er onvoldoende rekening gehouden met deze personen.

Wij vinden nergens de noodzakelijke ondersteuning en voorzieningen, die nodig zijn voor vorming en bijscholing van het huidige team van leerkrachten en begeleiders. Het voorontwerp van decreet bevat geen richtlijnen voor het overdragen van de momenteel opgebouwde ervaring en expertise in het buitengewoon onderwijs op het gebied van auti-werking aan het reguliere onderwijs. Voor de reguliere scholen en hun leerkrachten houdt leezorg een verzwaring van hun functie in. Wij betwijfelen ten eerste of er verwacht mag worden dat leerkrachten en begeleiders over alle competenties beschikken die nodig zullen zijn voor de opvang en begeleiding van de diversiteit aan problematieken?

Een duidelijk financieel plan is niet beschikbaar. Wij betwijfelen of de minister over voldoende middelen beschikt om dit ambitieuze plan te realiseren. Een vernieuwing moet een verbetering zijn. Wij zijn enthousiast over de ambities van de minister, maar het voorontwerp van het decreet leezorg vertoont nog teveel hiaten. In de afgelopen periode hebben we met een aantal parlementsleden gesprekken gehad. Naar onze mening waren dat zeer constructieve gesprekken waarna wij op sommige punten onze mening hebben bijgesteld of herzien. Mogelijk is dit ook van uw kant gebeurd. Wij hopen daarom dat u ons, ouders en deskundigen, voortaan betreft in het debat over leezorg.

3. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Katleen Helsen: Wat bedoelt de spreker precies als ze zegt dat een kind dat niet functioneert in het reguliere onderwijs en opnieuw ingeschaald wordt, niet meer terecht zal kunnen in zijn huidige school?

Mevrouw Janique Restiaens: Als een kind niet functioneert in het reguliere onderwijs, is het nodig dat het overschakelt naar het buitengewoon onderwijs. De wachtlijsten lopen echter soms op tot meer dan een jaar.

De heer Paul Delva: De hoofdindieners is kritisch over de rol die het CLB bij leezorg zal spelen. De oplossing is alle leerlingen met autisme in te schalen

in cluster 4, leerzorgniveau II. De spreker heeft het echter ook over leerzorgniveau III. Gaat dat dan over kinderen die geen GON-begeleiding hebben? Voor die kinderen blijven de kritische bedenkingen over het CLB wel gelden.

Mevrouw Janique Restiaens: Auti-kinderen kunnen om twee redenen geen GON-begeleiding krijgen: de beperking in tijd of het ontbreken van een diagnose. De inschaling van het CLB zal altijd gebonden zijn aan een diagnostisch verslag, van welke instantie dan ook. We zijn gewoon bezorgd over het niveau waarin ze ingeschaald zullen worden. In leerzorgniveau II moeten de kinderen met bepaalde ondersteunende maatregelen in het reguliere onderwijs functioneren. In leerzorgniveau III bestaat de kans dat het reguliere onderwijs de kinderen weigert op basis van draagkracht. Auti-ouders hebben ervaren dat de kennis van CLB's over het functioneren van autistische kinderen beperkt is. Daarom maken ze zich zorgen over de manier waarop de CLB's zullen inschalen. De CLB's zelf zijn daar ook bezorgd over.

De heer Jef Tavernier: Zijn de auti-ouders tevreden over de GON-begeleiding? Ze vragen vooral dat de kinderen er langer dan twee jaar beroep op kunnen doen. Hoe verloopt de kennisoverdracht van de GON-begeleiders naar de leerkrachten momenteel? Leerzorg wil de samenwerking bevorderen zodat de specialisten hun kennis kunnen doorgeven aan de leerkrachten.

Mevrouw Janique Restiaens: GON-begeleiding is niet altijd voldoende, maar het is beter de beperking in tijd op te heffen dan het aantal uren begeleiding in de beperkte twee jaar uit te breiden.

De afgelopen tien jaar hebben de scholen buitengewoon onderwijs met auti-klassen enorm veel kennis over autisme verworven. Het is echter vooral de ontvanger, ouder of leerkracht, die bepaalt of er kennisoverdracht is. De GON-begeleiders willen hun kennis echt delen. Ze trachten het schoolteam altijd te ondersteunen. De vraag is of het schoolteam het ook waardeert en ontvangt. Veel hangt af van de school.

Mevrouw An Michiels: Scholen kunnen kinderen van leerzorgniveau III weigeren door zich te beroepen op hun draagkracht. Voor kinderen met een lichamelijke handicap kunnen sommige obstakels zeer duidelijk zijn, bijvoorbeeld trappen voor een kind in een rolstoel. Voor kinderen met autisme ligt dat iets moeilij-

lijker. De indieners pleiten voor een onafhankelijk orgaan dat de draagkracht zou toetsen. Wat bedoelen ze daar precies mee? Kan het CLB die rol spelen?

De heer Johan Verbiest: Het is vooral de bedoeling te vermijden dat de ouders zelf een procedure moeten starten. De goede opvang van een kind met autisme is afhankelijk van de medewerking van de leerkrachten. Dat is in tegenstelling tot maatregelen om een school beter toegankelijk te maken voor leerlingen in een rolstoel, niet afdwingbaar. Als de directie en de leerkrachten zich niet willen inzetten, kan het kind met autisme beter niet in die school de lessen volgen. Daarom vragen we dat de school alvorens de draagkracht in te roepen aan een onafhankelijk orgaan uitlegt waarom ze een bepaald kind niet kan accepteren. Die instantie kan dan oordelen of de school gelijk heeft. Als de ouders zelf de medewerking moeten afdwingen, werkt dat alleen maar in het nadeel van het kind. Het CLB is schoolgebonden, dus niet onafhankelijk. Het is niet gegarandeerd dat een centrum dat de school ook in andere gevallen bijstaat, niet automatisch de kant zal kiezen van het CLB.

Mevrouw Stern Demeulenaere: Open Vld heeft een enquête georganiseerd in de basisscholen. Een van de vragen was of de GON-begeleiding garant stond voor een degelijke begeleiding. Ongeveer 51 percent van de scholen zegt dat degelijke begeleiding voor kinderen met autisme niet gegarandeerd is. Heeft u een verklaring voor dit cijfer?

Mevrouw Janique Restiaens: In dit dossier zijn er geen garanties, dus ook niet op een succesvolle begeleiding. GON-begeleiding is afhankelijk van een aantal partijen, in de eerste plaats het kind zelf. Voorts zijn er de GON-begeleider en de school. Als één van de schakels niet optimaal functioneert, stopt de begeleiding.

De heer Johan Verbiest: Of een GON-begeleiding als degelijk ervaren wordt, hangt allicht ook af van de verwachtingen van de school. Sommige scholen verwachten dat de begeleiding wonderen verricht. Andere willen dat de GON-begeleiders 80 percent van hun tijd investeren in het begeleiden van de leerkrachten. Allicht bepaalt het verwachtingspatroon het uiteindelijke oordeel over de begeleiding. Als een school verwacht dat de GON-begeleiding alle problemen van het kind oplost, zonder dat de school zelf nog een vinger uitsteekt, komt ze bedrogen uit. De school moet immers het grootste deel van het werk leveren.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck, voorzitter: Een GON-begeleider zet een deur open, maar de klasleerbaar moet de deur open houden. Hij moet het permanente verlengstuk zijn van de begeleiding.

Mevrouw Stern Demeulenaere: Het draait dus opnieuw rond de competenties van de gewone leerkracht.

Mevrouw Restiaens vraagt middelen aan minister Dirk Van Mechelen. Beleid voeren is echter prioriteiten stellen binnen de eigen budgetten. Het is in dit geval aan minister Frank Vandenbroucke om prioriteiten te stellen en niet aan minister Van Mechelen om nog meer middelen vrij te maken voor een ander minister.

Mevrouw Janique Restiaens: Ik vroeg gewoon of dit in onderling overleg tussen de ministers mogelijk is.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck, voorzitter: De indieners willen de budgettaire eisen niet te hoog stellen, dat is nochtans noodzakelijk. De begeleiding van kinderen met ASS mag immers niet stoppen na de secundaire opleiding. GON-begeleiding is ook nodig in het hoger onderwijs. Moet er niet gezocht worden naar een vorm van trajectbegeleiding waarbij personen met ASS ook begeleid worden in hun zoektocht naar werk? Voorts is het misschien ook nodig om de ouders van kinderen met ASS beter te begeleiden. Soms willen ouders, vaak hooggeschoolde ouders, niet inzien dat hun kind ASS heeft.

Mevrouw Janique Restiaens: Ik ben dankbaar voor die opmerkingen. De auti-kinderen krijgen steeds meer de kans om voort te studeren. Wij pleiten dan ook voor een goede begeleiding gedurende hun volledige schoolcarrière. Die begeleiding moet voortgaan tot het moment dat ze geen student meer zijn. In het universitaire onderwijs bijvoorbeeld is de chaos voor de kinderen niet te overzien. In het hoger onderwijs is GON-begeleiding al mogelijk maar de universiteiten staan zelf in voor de begeleiding van hun auti-studenten. Momenteel doen ze dat niet.

De heer Robert Voorhamme: De indieners pleiten ervoor om de extra middelen aan het kind toe te wijzen en niet aan de school of de scholengemeenschap. Gaat dat niet in tegen de pogingen om een meer geïntegreerde benadering op schoolniveau te realiseren? Uit de enquête van Open Vld blijkt dat de GON-begeleiding nogal heterogeen van kwaliteit is en dat er grote verschillen zijn in de manier

waarop de scholen de GON-aanpak overnemen. Elke vernieuwing op vlak van leerzorg moet zorgen voor een meer geïntegreerde benadering op schoolniveau. Een financiering gebonden aan de leerling kan dat bemoeilijken. In het nieuwe financieringssysteem van het leerplichtonderwijs is er ook een gedifferentieerde financiering ingebouwd, maar die financiering wordt op basis van een aantal indicatoren aan de scholen toegekend. Uit de praktijk blijkt dat bepaalde scholen over veel expertise beschikken, andere veel minder. Is een leerlinggebonden financiering geschikt om die verschillen weg te werken?

Mevrouw Janique Restiaens: De leerlinggebonden financiering maakt de leerlingen herkenbaar. Als de scholengemeenschap een algemeen budget toegewezen krijgt, waaronder een budget voor de begeleiding van kinderen met autisme, is de exacte besteding van de middelen niet zeker. We hopen dat op een bepaald ogenblik het reguliere onderwijs verantwoordelijk zal worden voor het ondersteunen van alle vormen van leerstoornissen. Bij de implementatie van leerzorg, zal het reguliere onderwijs echter nog niet over voldoende kennis beschikken. Dat staat los van de vraag of de leerkrachten kinderen met die problemen wel in hun klas willen hebben. De leerlinggebonden financiering wordt dus best pas losgelaten als de school alle vormen van begeleiding op een kwaliteitsvolle manier kan verzekeren.

De heer Dirk De Cock: Is het mogelijk om de intensiteit van begeleiding na verloop van tijd te verminderen? Krijgen de kinderen bepaalde mechanismen onder de knie of niet? Is het noodzakelijk dat een kind permanent en altijd even intensief begeleid wordt?

Mevrouw Janique Restiaens: Kinderen met autisme verwerven na verloop van tijd bepaalde vaardigheden waardoor het mogelijk is om ze minder intensief te begeleiden. Soms kunnen kinderen voor een bepaalde periode zonder GON-begeleiding. Dat moet altijd bepaald worden in samenspraak met leerkracht, directie, GON-begeleiding, ouder en kind.

De heer Jef Tavernier: De indieners pleiten voor meer kennis van autisme en een aangepaste manier van kennisverwerving. Is die aangepaste manier van kennisverwerving wel mogelijk in bepaalde onderwijsmethodes zoals het ervaringsgericht onderwijs?

De heer Johan Verbiest: Als ze ASS voldoende kennen, kunnen leerkrachten een leerling met ASS meer

structuur bieden onder meer door zich goed aan de afspraken te houden. Dat kan maar als de leerkracht beseft dat het minder chaotisch aanbieden van de leerstof een grote hulp is voor het auti-kind. Dat heeft geen invloed op de leerstof, enkel op het toegankelijk maken ervan voor de leerling.

Mevrouw Monica Van Kerrebroeck, voorzitter: Ik denk niet dat ervaringsgericht onderwijs noodzakelijk chaotisch is. Alle kinderen hebben structuur nodig. Zowel de commissie als de panelleden pleiten voor een duidelijk financieel plan. Een schoolloopbaan moet in zijn totaliteit bekeken worden. Daarbij moet rekening gehouden worden met de bestaande, verworven GON-werking. Dat moet ook een onderdeel vormen van de opleiding.

De voorzitter: De commissieleden zullen het debat samen voort volgen en contact blijven houden met de auti-ouders, maar ook met de verschillende kabinetten, Onderwijs en Begroting, maar ook het kabinet Welzijn.

De verslaggever,

De voorzitter,

Stern

DEMEULENAERE

Monica

VAN KERREBROECK

BIJLAGE

Budget Gon Begeleiding

- 1.1 mio leerlingen
- 1/220 met ASS : +- 5000 ln
- 2 - 4 uur begeleiding per week (3)
- 15000 uur à € 2000 =
- €30.000.000

Toevoegen : visueel belangrijk !

Leorzorg

	Cluster 1	Cluster 2	Cluster 3	Cluster 4
Leorzorgniveau I GO/GC/P/R/DIF/COM/ORG/SOL Ondersteuning: CLB, PBD, E				
Leorzorgniveau II GO/GC/DIS/COM/GV/ORG/SOL IND voor cluster 3 Ondersteuning CLB, PBD, BuO, E				
Leorzorgniveau III GO/BuO/IC/IHP/IND/A Ondersteuning: CLB, PBD, BuO, E				
Leorzorgniveau IV BuO/IC/IHP/IND/A Ondersteuning: CLB, PBD, BuO, E				
Leorzorgniveau V partieel onderwijs				

Afkortingen

A	aftest
BuO	buitengewoon onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COM	compenseren
DIF	differentiëren
DIS	dispenseren
E	externen
GO	gewoon onderwijs
GC	gemeenschappelijk curriculum met gangbare certificering
GV	gemotiveerd verslag
IC	individueel curriculum met alternatieve certificering *
IHP	individueel handelingsplan
IND	financiering op niveau leerling
ORG	financiering op niveau organisatie
P	preventie
PBD	pedagogische begeleidingsdienst
R	remediëren
SOL	speciale onderwijsleermiddelen
Z	Zorgbeleid

Doelgroepen

A	leerlingen met een lichte verstandelijke handicap
B	leerlingen met een leerstoornis
C	leerlingen met een matige, ernstige of diepe verstandelijke handicap
D	leerlingen met een motorische beperking
E	leerlingen met een visuele beperking
F	leerlingen met een auditieve beperking
G	leerlingen met een gedrags- of emotionele stoornis
H	leerlingen met een pervasieve ontwikkelingsstoornis

* Voor de alternatieve certificering op niveau III en IV zal in een procedure worden voorzien om een vergelijking met de gangbare certificering in het gewoon onderwijs te kunnen maken. Bij gelijkwaardigheid zal dezelfde certificering als op niveau I en II afgeleverd worden.